

Forfatter: Laub, Hardenack Otto Conrad

Titel: BREV TIL: Martensen, Hans Lassen FRA: Laub, Hardenack Otto Conrad (1860-08-16)

Citation: Laub, Hardenack Otto Conrad: "BREV TIL: Martensen, Hans Lassen FRA: Laub, Hardenack Otto Conrad (1860-08-16)", i *Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)*, Karl Schønbergs Forlag, s. 38. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002252230-002-shoot-L0022522300020009.pdf> (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

*Fra Laub til Martensen
Viborg, 16. August 1860*

Jeg har endnu ikke takket Dem for Deres Tale over Ørsted. Jeg læste den i et af Mellemmrummene imellem Visitatsreiserne, da jeg ikke følte mig meget oplagt til at skrive mere end nødvendigt, men derfor lige fuldt kunde have godt af, hvad jeg læste. Ørsted var, foruden hvad han for øvrigt var, den Sidste fra den gamle Tid, hvortil min Fader hørte, som i Grunden jeg med har tilhørt fra min Barndom af, og endnu hænger ved med mit Hjerte. Det var mig derfor, som om jeg stod ved min Faders Grav og skulde sige Farvel til alt det Gamle, der aldrig kommer igjen, ikke i den Skikkelse, s. 39— ikke før Alt kommer igjen i det sidste Resultat; og det gjør godt, naar der da er En, som kan udsige dette Farvel rigtig trofast. Det har De gjort, og var vel — efter Mynsters Død — den Eneste, som kunde. Vi ere nu i den nye Tid, og De har nok mærket, at jeg paa mange Maader er i Vilderede med den. Jeg troer, at Gud vil føre noget Nyt frem, at det gaaer nu, som vel altid, at det Nye, som skal skabes, aldrig kommer reent fra Gud, ved en rolig Udvikling, men altid gennem menneskelig Daarlighed og Synd (som Kongedømmet i Israel, baade det forbilledlige og det egentlige). Derfor er der Brud, Forstyrrelse, Storme, som man skal igjennem, som de, der elskede det Gamle, ikke kunne finde sig hyggeligt ved; det er den guddommelige Optugtelse, hvori det Nye i Guds Forstand skal komme frem, — dersom den fører til Omvendelse. Men denne bestaaer ikke i, at det Gamle kommer igjen, saaledes som det var, hvad der er umuligt, men det Gamle i den nye Skikkelse, — det Korsfæstede og Opstandne. Saalænge man ikke vil erkjende Velsignelsen i det Gamle, er det Nye endnu ikke det Rette; naar man erkjender Forsyndelsen mod det Gamle, det Tabte, da kommer Vederqvægelsens Tid (Ap. Gj. 3, 19). Jeg mener, hvad vor Tid især mangler, det er Bæspæcten for det 4de Bud; naar den kommer igjen, naar man „vender om og bliver som Børn“ i denne Forstand (thi Meningen er jo ikke, at man skal gaae tilbage i den Tid, man er voxet fra) om ikke i den fulde christelige, om kun i den reent menneskelige Forstand, naar man oprigtigt ærer Fædrene i Gravene, saa skal det igjen hedde om vor Slægt og den nye Tid, trods alle dens Forvildelser og de tilbageblevne Spor heraf: „det skal gaae Dig vel, og Du skal leve længe i Landet“, — s. 40saa faaer den guddommelige Sanction. Jeg veed ikke, kjære Biskop Martensen, om jeg har udtrykt mig forstaaeligt; men dette vil De dog forstaae, at jeg har meent en oprigtig Tak for Deres Vidnesbyrd, Deres Gravtale over den sidste af Fædrene.

At Zeuthen har optaget mine Ytringer om Confirmationen paa den Maade, som han har gjort, er kommet mig uventet. Hvad vort personlige Forhold angaaer, da er Alt igjen bragt paa det Rene i Breve^{*)}. Om Sagen selv har jeg for det Første ikke videre at sige offentligt. Den vil jo nu komme for fra anden Side — paa Rigsdagen. Kan man vise en Maade, hvorpaa dens borgerlige Betydning kan forandres, er det godt, f. Ex. efter den norske Kirkecommissions Forslag ved en Attest for, at Vedkommende har deeltaget i Confirmationsforberedelsen. Men herved er dog den kirkelige Stilling af saadanne Uconfirmerede ikke klaret. Kunne de f. Ex. naar de ville indtræde i Ægteskab, gjøre Fordring paa den kirkelige Vielse (som man i Aalborg synes at mene?) i det Navn, som dog kun har Betydning for dem, der vedkjende sig deres Daab? Naar man i Aalborg ønsker det sidste Spørgsmaal ved Confirmationen udeladt, for at gjøre den mere conform med Daaben, saa vilde jeg spørge: Skal da Daabens sidste Spørgsmaal ikke ogsaa her have sit Tilsvarende? og hvad kan svare til dette: „Vil Du paa denne Tro være døbt?“ uden: „vil Du blive i denne Tro?“ Det, man meest frygter for, er vel dette: „indtil Enden“; men er der nogen Mening i det Hele, naar det ikke menes paa denne Maade? Hvor lidt man er istand til at indestaae for, hvad man kan gennem s. 41 hele Livet (hvorledes man skal komme til at kunne, er jo sagt umiddelbart i Forveien), bør man dog vel blive sig bevidst, hvad man vil, — vil nu i dette Øieblik, men dog med en Villie, som gaaer langt videre, dersom man virkelig vil Noget. Enhver Confirmand, som mener Noget med sin Bekjendelse, maa jo dog mene dette; men hvorfor maa det da ikke siges reent ud? At tage dette Spørgsmaal bort, efterat det engang har hørt med, synes mig, er at svække Handlingens Betydning. Noget anderledes forholder det sig maaskee med det tilføiede „af ganske Hjerte“, hvorom man ikke kan sige, som om Nadverens „sande“ (Legeme-Blod), at det er stillet imod en falsk Fortolkning.

Spørgsmaalet om borgerligt Ægteskab vil vel ogsaa komme for paa denne Rigsdag; men er det tænkeligt, at det vil blive endelig afgjort, inden den nedsatte Commission er hørt? Her er et af de Punkter, hvormed det det falder mig svært at komme paa det Rene. Efter gammeldags Betragtningssmaaede synes det jo ikke saa svært. Da Ægteskabet i lige Grad vedkommer Staten og Kirken, maatte det overlades til en Overeenskomst, hvor vidt man turde gaae „for Hjerternes Haardheds Skyld.“ Afgjørelsen turde overlades Staten, fordi man ansaae den istand og villig til i lige Grad at tage Hensyn til de christelige Fordringer og de virkelige Forhold. Men denne Forudsætning er ikke mere tilstede; det er ikke længere den christelige Stat. Et borgerligt Ægteskab for Fraskilte vilde vel for en Tid synes at hæve Vanskeligheden; men vilde den ikke komme igjen paa et andet Sted? Det er jo dog ikke i Maaden, hvorpaa Ægteskabet sanctioneres, at Vanskeligheden ligger, men i Ægteskabet selv, om det kan erkjendes for christelig s. 42gyldigt; og dette bringe de borgerligt Viiede jo med sig ind i Kirken, dersom de gjøre Fordring paa at beholde deres Plads i den. Kunde det ikke tænkes, at de Samme, som nu forsvare den borgerlige Vielse, eller deres Efterkommere, — thi det vilde maaskee ikke strax komme frem, — vilde udelukke saadanne Ægtefolk fra Nadveren som levende i Hoer? Maatte dog ikke de samme Skriftsteder, som nu gjøre dem det umuligt at sanctionere dette Ægteskab, senere forpligte dem til at fordømme det? Jeg synes, at man her (og paa flere Punkter) ikke vil komme over Vanskelighederne ved at forholde sig taus; naar man kun ikke nødes til at sige Noget, naar man kun kan lade, som man Intet seer,

saa er der Intet, — ligesom Strudsen, naar den stikker Hovedet i Jorden. Jeg vilde inderlig gjerne vide Deres Tanker om denne Sag. De kunde gavne Mange, naar De vilde og kunde (herom tør jeg ingen Mening have) udtale Dem af og til om Tidens Spørgsmaal, inden Afgjørelsen er for Døren, og nu de, som maae være med, maae nøies med det Resultat, hvortil deres egen isolerede Overveielse har ført, som maaskee var blevet et andet, naar de havde faaet Øie paa andre Sider af Sagen, men som nu maa udtales, og — det udtalte Ord er et Baand. Jeg vil og tør naturligvis ikke gjøre Dem nogen Bebreidelse. De alene kan vide, naar Deres Tid er, — og simpelthen om De har Tid og kan overkomme det; men De har ogsaa erfaret, hvor Meget De formaaer, naar De engang taler paa denne Maade. Hvad De skrev i den Kragballeske Sag, det har Mange takket Dem for, og det har gjort sin Virkning paa Mange, som maaskee ikke ville takke herfor.

Kjære Biskop Martensen! har jeg nu plaget Dem s. 43 med mine Udgydelser? — men i hvert Tilfælde — tag mig, som jeg er, og bevar mig Deres Venskab!

Deres hengivne O. Laub.